

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Dordrecht

Rekenkamer Dordrecht

Spuiboulevard 300
3311 GR DORDRECHT

Datum: 17 februari 2025
Briefnummer: RK 2025/01
Bijlage(n) Factsheet
Betreft: Rekenkamerbrief DoeMee onderzoek 2024

Contactpersoon

Mara Damen

T (06 81897782)

E m.damen@dordrecht.nl

I @rkdordt

Geachte leden van de raad,

De Rekenkamer Dordrecht heeft deelgenomen aan het DoeMee-onderzoek 2024, wat zich richtte op het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing bij bedrijven en instellingen. Het onderzoek is uitgevoerd, in opdracht van de Nederlandse Vereniging Voor Rekenkamers (NVR) en de Rekenkamer Dordrecht, door onderzoeksbureau Ecorys.

Het onderzoek leverde ook een bijdrage aan het nationaal onderzoek van de Algemene Rekenkamer. Door de samenwerking tussen het DoeMee-onderzoek en het onderzoek van de Algemene Rekenkamer zijn beide onderzoeken versterkt.

In deze Rekenkamerbrief:

- zoomen we nog eens in op de definities van energiebesparingsplicht en informatieplicht energiebesparing, de hoofdvraag en op het doel van het onderzoek;
- bespreken we waarom dit een relevant thema is;
- lichten we u de belangrijkste bevindingen van het DoeMee onderzoek 2024 toe versus de uitkomsten voor de gemeente Dordrecht/ omgevingsdienst ZHZ;
- doen we u een advies;
- vindt u bijgevoegd de factsheet waarin de resultaten voor Dordrecht worden gepresenteerd in vergelijking met de landelijke bevindingen m.b.t. energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing.

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

Algemeen

Definities:

- **Energiebesparingsplicht:** bedrijven en instellingen die jaarlijks meer dan 50.000 kWh stroom of 25.000 m³ aardgas gebruiken, zijn verplicht energiebesparende maatregelen te nemen. Het gaat hierbij specifiek om investeringen die zij binnen vijf jaar kunnen terugverdienen.
- **Informatieplicht energiebesparing:** bedrijven en instellingen zijn verplicht eens in de 4 jaar actief informatie te verstrekken aan hun omgevingsdienst over de energiebesparende maatregelen die zij hebben genomen. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) beheert het digitale loket waarmee bedrijven dit aan hun omgevingsdienst laten weten. Het is de omgevingsdienst die het toezicht op de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing uitvoert in opdracht van het bevoegd gezag.

De hoofdvraag:

“Welke inspanningen plegen gemeenten en provincies bij het toezicht en de handhaving van de energiebesparingsplicht en de informatieplicht energiebesparing en wat zijn daarvan de resultaten?”

Doel onderzoek:

1. Inzicht geven over de mogelijkheden om te sturen op beide plichten;
2. inzicht geven in hoe gemeenten, provincies en omgevingsdiensten omgaan met de beide plichten en hoe zij meer energiebesparing kunnen bewerkstelligen.

Waarom is dit een relevant thema?

Kort samengevat: *wat je bespaart hoef je niet op te wekken en drukt niet op het stroomnet.*

Door netcongestie kunnen nieuwe huizen en bedrijven soms niet aangesloten worden op het stroomnet. Daarnaast is nogal eens er politieke onrust over de plaats waar windmolens of zonneparken kunnen komen. Ook zijn er hoge kosten gemoeid met het verzwaren van het stroomnet en de transitie naar gasloos. Dit maakt het besparen van energie een uiterst belangrijk onderwerp binnen de energietransitie. Alle energievraag die weggenomen kan worden door besparing, ontlast het net, spaart het milieu en leidt tot minder beslag op de ruimte voor windmolens en zonneparken. Zo komt er meer ruimte op het stroomnet voor andere gebruikers of groei bij bedrijven en instellingen, is er minder nieuwe opwek nodig en wordt het stroomnet ontlast. De energiebesparingsplicht (in combinatie met de informatieplicht energiebesparing) is een bestaand instrument om bedrijven en instellingen hierin hun rol te laten nemen. Het effect van deze plicht is echter tot op heden beperkt. Dat komt doordat er decentraal (te) weinig prioriteit aan controle en handhaving gegeven wordt. Het komt ook doordat de Rijksfinanciering te weinig stabiel is en de regeling complex is.

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

Met de controle en handhaving van de energiebesparingsplicht hebben gemeenteraad en staten een knop in handen om mee te sturen: zij kunnen de omgevingsdienst daartoe in staat stellen.

Het onderzoek dat onze rekenkamer uitvoerde, als één van 109 overheden, heeft op landelijk niveau bijgedragen aan het agenderen van dit onderwerp en daarbij de urgentie over te brengen dat er op dit moment onvoldoende – en onvoldoende structurele - middelen beschikbaar zijn om de controle op en handhaving van de energiebesparingsplicht goed in te vullen.

Belangrijkste bevindingen:

De rol van de volksvertegenwoordiging?

1. De volksvertegenwoordigingen krijgen, zo laat het onderzoek zien, weinig zicht op de bereikte energiebesparing. Zij vragen daar ook bijna niet om. Meer nadruk op energiebesparing zou echter wel een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van energie- en netcongestieproblemen. Volksvertegenwoordigers kunnen enerzijds meer inzicht in de besparing en handhaving hierop vragen. Anderzijds kunnen zij ook een sterkere focus vragen op controle van de daadwerkelijke besparing bij bedrijven als gevolg van de energiebesparingsplicht vragen. Ze kunnen ook aandringen op hogere prioriteit voor (handhaving van en controle op) energiebesparing en meer inzicht in de feitelijke besparing om hier op te kunnen sturen.
2. Amper meer dan een kwart van de gemeenten (27%) geeft aan dat er wel eens vragen of opmerkingen vanuit de gemeenteraad zijn geweest. Vragen gingen bijvoorbeeld over de werkwijze, de voortgang van de uitvoering van de werkzaamheden (aantal controles, naleefgedrag) en de bereikte resultaten. De meeste van de vragen over de bereikte resultaten gingen over de gerealiseerde CO2 reductie, over de hoeveelheid controles en naleefgedrag en het type uitgevoerde maatregelen.
3. Het is onbekend of er vanuit de gemeenteraad Dordrecht vragen zijn gekomen over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en/ of over de bereikte resultaten.

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

Uitkomsten omgevingsdiensten versus omgevingsdienst ZHZ/ Dordrecht:

1. **Hebben over het algemeen redelijk zicht op bedrijven en instellingen die vallen onder de energiebesparings- en informatieplicht en gebruiken hiervoor diverse bronnen.**
  - ✓ De Omgevingsdienst Zuid Holland Zuid (ZHZ) en de gemeente Dordrecht hebben hier volledig zicht op, zo blijkt uit het onderzoek, maar gedeeltelijk zicht op de bedrijven en instellingen die zich ook aan de plicht houden.

2. **Hebben geen inzicht in energieverbruik gegevens bij de te controleren bedrijven.**
  - ✓ Uit het onderzoek blijkt dat het niet bekend is of de periodieke tussenrapportages en beantwoording van vragen, voldoende adequate informatie geven aan de gemeente Dordrecht over de uitvoering van toezicht en handhaving op de energiebesparings- en informatieplicht en de bereikte resultaten en of er KPI's zijn afgesproken met de omgevingsdienst.

3. **Voeren controles soms gericht uit, soms als onderdeel van algemene controles.**
  - ✓ Omgevingsdienst ZHZ doet specifieke controles aan de hand van de erkende maatregelenlijst.

4. **Het aantal controles op de energiebesparingsplicht is afhankelijk van (aanvullende) decentrale en landelijke middelen.**
  - ✓ Omgevingsdienst ZHZ controleert het aantal bedrijven aan de hand van een kengetal en het beschikbare budget. Naar schatting heeft de omgevingsdienst 5-10 jaar nodig om alle bedrijven en instellingen binnen de gemeente te controleren op energiebesparings- en informatieplicht.

5. **De prioritering van controles is veelal op basis van de rubricering van bedrijven door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.**
  - ✓ De Omgevingsdienst ZHZ doet controle op basis van interne afspraken. Vanaf 2025-2026 waarschijnlijk op basis van VTH (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) risicoanalyse.

6. **Tussen 2019 en 2023 was er een intensivering controles en daarmee ook een stijging van het aantal geconstateerde overtredingen.**
  - ✓ Volgens informatie uit het onderzoek is pas in 2023 het aantal overtredingen van bedrijven geregistreerd door de omgevingsdienst ZHZ. Er is dus niet te zeggen of er een toename is.

Rekenkamerbrief Rekenkamer Dordrecht

7. Het huidige tempo van controles van alle bedrijven is elke 2 à 5 jaar (36%), 5 à 10 jaar (44%).

- ✓ De omgevingsdienst ZHZ hanteert een Roadmap 2020-2024, waarin de doelstelling voor energiebesparing 2050 is opgenomen evenals de bereikte en bezochte bedrijven.

8. Het merendeel van de omgevingsdiensten geeft aan “geen zicht te hebben op het energiebesparingspotentieel van bedrijven”. Dit is hoeveel bedrijven zouden kunnen besparen als zij aan de energiebesparingsplicht zouden voldoen.

- ✓ Ook voor de omgevingsdienst ZHZ geldt dat er geen zicht lijkt te zijn op het energiebesparingspotentieel bij bedrijven en instellingen en de totaal gerealiseerde energiebesparing.

Advies Rekenkamer

Op dit moment kan de omgevingsdienst ZHZ niet voldoende inzicht bieden als het gaat om energiebesparingspotentieel evenals de gerealiseerde energiebesparing aan de gemeenteraad. Zorg dat hier aandacht voor komt. Zorg daarnaast dat er inzicht komt in de verstrekte informatie door de omgevingsdienst ZHZ. Is deze adequaat voor u als raad om op te kunnen sturen en controleren?

In deze Rekenkamerbrief vindt u geen conclusies en aanbevelingen, maar geven we u een advies mee.

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Steven Oostlander'.

Steven Oostlander,
Voorzitter Rekenkamer Dordrecht